

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

20:de årg. 1924.

N:r 10. Oktober.

Pris 25 öre.

EFTER VALEN.

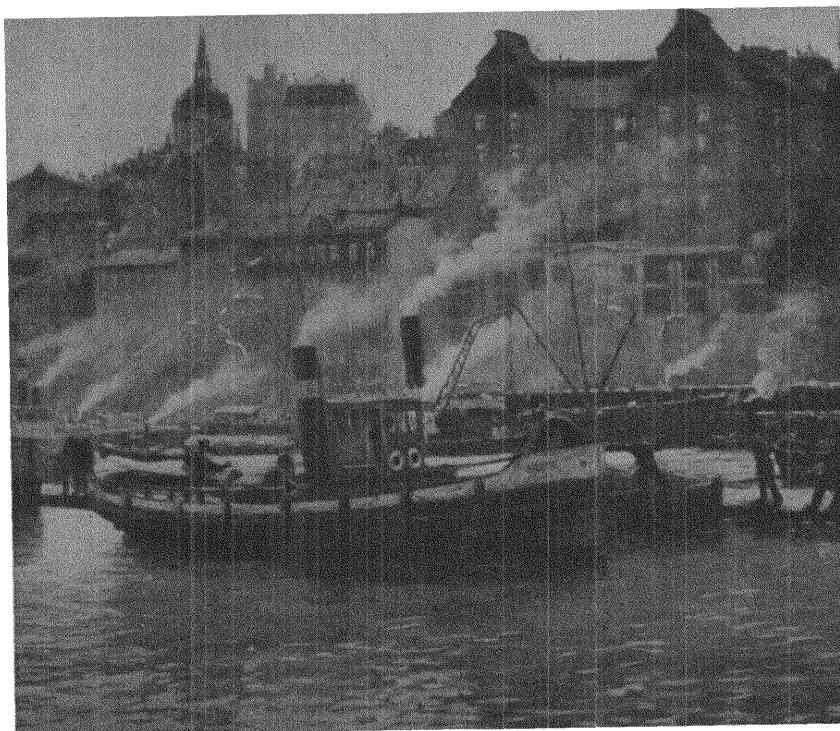
Valets utgång är ännu icke helt känt, men med ledning av det hittills synliga resultatet tycks ej några större förändringar komma att ske i riksdagens sammansättning. Tillslutningen har dock ökats och starkast för socialdemokratien. Den kvinnliga soc.-dem. representationen är som förut. Inga av de nya soc.-dem. kvinnliga kandidaterna placerades på valbar plats, men några dock så att med erövrandet av nya mandat låg det inom möjligheternas gräns få in några kvinnor. Valrörelsen har varit mycket livlig, talarna ha genomkorsat landet och de "tysta" krafterna ha utfört ett utomordentligt gott arbete. Bland dem ha vi nu att

också räkna ett stort antal arbetarkvinnor, som målmedvetet och energiskt arbetat och vars insatser icke få nonchaleras. Belåtenheten har också varit mycket stor inom arbetarekommunerna över detta krafttillskott och ett utomordentligt gott samarbete har ägt rum, som vi hoppas kommer att fortsätta även efter valen.

Kvinnoförbundet har så mycket det varit möjligt bidragit med agitation och agitationsmaterial. Deras cirkulär som ställts till olika arbetskegrupper har rönt stor efter-

kanske det är bäst som skett. Hållbarheten av framgångarna beror nog mera på kvaliteten hos valmännen än kvantiteten och att skrämman till sig röster har aldrig hört till social-

demokraternas valtaktik. Vi anse oss dock äga rätt få räkna med kvinnornas och människens röster inom arbetareklassen, vilket även i Morgonbris spalter uttalats, utan att därför behöva anses för en rörelse som ej har sinne för den individuella utvecklingen. Hela vårt arbete och all vår strävan går ytterst ut på individualitetens befrämjande. Vi vilja skapa förutsättningarna här för genom undanrödjandet av den ekonomiska osäkerheten. Under nuva-

Louis Sparre: PARTI AV STOCKHOLMS HAMN.

frågan och spritts i över halva miljonen. Dess agitationsturnéer, vilka till största delen omfattat industriorter med mycken kvinnlig arbetskraft, ha varit vällyckade.

Mycken aktivitet har utvecklats från alla håll, men ändock har ej den stora massan av valskolkare inom arbetareklassen kunnat ruskas upp, vilket är mycket beklagligt. Dock

rande förhållanden får ju arbetsfolkets sinne i högsta grad upptagas av de primära behoven. Oron på arbetsmarknaden, de små lönerna, bostadsnöden som drabbar så många, för att icke tala om den låga bostadsstandarden som de flesta av småfolket lider under, detta och mycket mer som trycker ned sinnet, är dess dagliga bröd.

Att vänta på den förpinade statarehustruns röst, för att taga ett exempel, till dess hon segerstolt och glad med full insikt om den nya anda hon med sin röst vill befrämja, självmant utan påverkan från sina klassystrars sida går fram till valurnan, är verkligen resonemang i det blå. Vi vilja därmed inte stämpla statarehustrun som den mest oförstående.

Men mycket ansvar vilar på oss alla som tillhöra arbetarerörelsen, dels att inte lämna någon möda ospard att göra oss själva medvetna om dess verkliga innebörd, dels att även bibringa andra fördjupade insikter om våra strävanden och mål. Det kanske inte är säkert att vi lika oskadda komma ur en valrörelse till, med samma valparoll mot oss från högern som i år. Dess kamp mot socialismen måste nästa gång mötas av en upplyst och målmedveten arbetareklass. Härtill fordras mycken möda och ständig vakenhet och aktivitet.

Den gamla broderskapsandan kanske vi få lov att åter väcka till liv för att få död på "kära bror"-andan som har sitt ursprung inom andra samhällslager och där gärna får nyttjas för oss. Men vi arbeta icke för en litet bekvämare och roligare eller lustigare tillvaro för dem som ha särskilt sinne därför, utan vår kamp gäller ett högre samhällsideal med människor som äga rättfärdighetsprinciper och som vilja "offra stundens njutning för ett framtida gott".

S. V.

På tal om förvänd tidningsläsning så ana vi icke, vilket tryck vi dagligen fysiskt och psykiskt utsätta oss för i onödan, genom de avskyvärdhetens orgier dagspressen varje morgon serverar oss. Vad kan det gagna någon människa, om han så erhöle kunskap om varje olyckshändelse, varje förbrytelse och varje skräckscen, som inträffar på denna jord inom loppet av tjugufyra timmar.

(Ur valda essayer av Prentice Hulford.)

Varför äro kvinnorna indifferent?

(Översatt för Morgonbris ur "Die Frau".)

Man kan även utvidga frågan till: Varför äro så många människor fortfarande politiskt indifferent?

I verkligheten är det ju inte bara kvinnorna — lyckligtvis inte alla kvinnor — utan även en stor kategori av männen, som sakna det politiska och sociala intresset för det samhälleliga arbetet.

De indifferentia männen hava det gemensamt med de likgiltiga kvinnorna, att de sakna intresse för och ej deltaga i det politiska livet.

I detta sammanhang vilja vi emellertid bortse från männen och nöja oss med att söka besvara frågan för kvinnornas vidkommande.

"Probera är betydelsefullare än studera", säger ett gammalt ordspråk. I vetenskapligt språk kallar man det för experimentalpsykologi, när man gör vissa försök för att erfara vederbörande personers reaktionsförmåga inför bestämda händelsemoment. Man söker utröna hur det framförda verkar på intellekt, vilja och sinnestillstånd.

I analogi härmed kan man ju pröva på ett enkelt sätt vad som kommer människor att glädjas eller förargas, vad som intresserar eller förefaller tråkigt och vad som slutligen kommer dem att fatta beslut i ena eller andra avseendet.

Vi kunna t. ex. som prov för en politiskt ointresserad kvinna, skenbart utan avsikt, lägga fram två tidningar. Med i ögonen fallande utstyrsel står på första sidan på den ena: Tragiskt självmord av en dansös och på den andra: Londonkonferensen. Jag vågar slå vad om att av hundra kvinnor, valda på en slump — naturligtvis ej sådana som komma från ett politiskt möte — t. ex. i väntrummet å en badanstalt, skola de nittionio gripa efter tidningen med dansösens självmord. Detta ehuru deras öde ej på minsta sätt beröres av den relaterade tragedien. Londonkonferensen berör däremot i hög grad deras egna öden och intressen mycket väsentligt.

Det enskilda ödet: skönhet, kärlek, lyx, illusion, villfarelse, död, det verkar omedelbart. Fantasin finner genast tusende anknytningspunkter till egna önskingar och egna lidanden.

För de människor, som ha erfarenhet och kunna överskåda sam-

manhanget, skänker även Londonkonferensens meddelanden många anknytningspunkter. De skåda i sitt sinne ögonblickligen verkan av dess överenskommelser. De se tusentals arbetslösa erhålla sysselsättning. Se deras barn få äta sig mätta, se bostadslägenheter uppstå för tusentals, som sakna tak över huvudet. Detta emedan de fatta i en blink sammanhanget och liksom i förväg sluta sig till dess konsekvenser, ehuru de ännu ej äro vissa om deras realiserande.

Den enkla kvinnan, vars deltagande och intresse är långt större för dansösens självmord än för Londonkonferensen, har också omedelbart färdiga begrepp om dansösens tragedi.

Vi behöva nu bara tänka oss huru rubrikerna i dessa båda tidningar skulle verka på en analfabet. Av de framträdande överskrifterna skulle han varken intresseras eller uppskakas. Bokstäverna skulle icke förmedla något intryck på honom. Liksom den naiva läsarinna ej heller förmår uppfatta något av Londonkonferensen. Men om man för henne långsamt skulle bokstave-ra: samförstånd, utrymmandet av Ruhrdistriktet, säkrande av 8-timmarsdagen, minskande av arbetslösheten, bröd för de hungriga, hus för de bostadslösa, arbete för henne egen man, skor för henne själv etc. Då skall hon lära sig läsa i detta fall som hon läste om dansösens självmord, icke tanklöst se på de döda bokstäverna utan de skola tala till hennes sinne på ett levande, åskådligt sätt.

Hur lära vi nu att läsa med detta vakna sinne? Hur lära vi att läsa som barn? Från bild till bokstav, från åskådande till begrepp, från tänkande över det fattade sammanhanget till förmågan att draga följdriktiga slutsatser.

Den politiska tidningsartikeln vänder sig till den villkorliga uppmärksamheten, den fordrar att läsaren skall samla sig. Den sensationella notisen vänder sig till den ovillkorliga uppmärksamheten, den fångar intresset genast.

Kvinnorna äro indifferentia för det som ej äger något för dem skönjbart sammanhang med deting, som förorsaka dem smärta el-

ler kommer dem att glädjas, för vad som upprör eller hänför dem. Men då de i allmänhet äro i besittning av medlidande, icke äro känslolösa gent emot orätten, icke filosofiska, utan tvärtom synnerligen intresserade av världsgåtornas tolkning, äro mottagliga för skönheten i naturen och konsten — vars betraktande bildar smakkänslornas grund och utveckling — då så är veta vi huru vi skola gå tillväga för att väcka intresse.

Indifferentia kvinnor äro sådana, som ur ett för dem främmande ämne vid läsningen ej kunna få ut sammanhanget av det lästa, d. v. s. i detta fallet ej kunna uppfatta politikens alfabet så att säga. Därför tilltalar dem ej en politisk artikel, men intresset växer i samma grad som de döda bokstäverna lyckas bli levande och för dem meddela ett levande innehåll.

De självförsörjande kvinnorna skola lätt kunna övertygas om att deras öde i hög grad beror på valutgången till parlamentet. Den arbetslösa mannens hustru bör även kunna läras huru viktigt det politiska arbetet är, om man klargör för henne varför förhållandena gestalta sig som de göra och följdriktigt påvisar orsak och verkan.

Oerhörda reserver av människokärlek, av harm mot orätten, av hänförelse och lidelse för rätten slumrar ännu inom de indifferentia kvinnornas inre.

Må männen blott lära att i sitt tal till kvinnorna undvika slagorden och i stället tala levande och allmänmänskligt.

Martha Tausk.

De kooperativa kvinnornas internationa-

l, som bildades i Basel 1921, höll en konferens i Gent i början av sept. månad i samband med den där pågående kooperativa kongressen.

Vår partivän Emmy Freundlich från Wien ledde förhandlingarna på engelska, tyska och franska.

En resolution antogs att genom en av konferensen utsedd deputation överbringas till det pågående mötet av Nationernas förbund i Genève. I densamma fordrades att arbetet för världsfreden skulle organiseras effektivare och med längre gående syften än som hittills kommit till uttryck.

Annie Besant.

Ett femtioårigt arbete för det allmännas bästa.

Annie Besant.

En av vår tids märkligaste kvinnor och en av dess största personligheter, som med stolthet kan räknas som en internationell, moralisk och kulturell krafttillgång i den andliga odlingens tjänst, är Annie Besant.

Även om man ej accepterar eller i vissa ting ej gillar väsentliga uppfattningar inom teosofin, vars främsta förkunnare Annie Besant är och inom vars verksamhet hon de senare årtiondena nedlagt så mycket arbete, så har hon på så många andra områden gjort insatser så stora, att vi med största vördnad och tacksamhet hylla henne som en föregångerska och en märkeskvinna.

Hennes arbete för den etiska uppföstrans fördjupning och för att människorna från massa må höjas till individer, torde numera till och med mörk och fördomsfärgad teologi ej kunna bestrida.

Varför vi nu påminna om hennes stora arbete och insatser i mänsklighetens tjänst är, att då hon för en tid sedan på sin Europaresa gästade London — som känt vistas hon på senare tid mestadels i Indien — så firades en minnesfest till hennes ära i en av stadens största lokaler, the Queen's Hall, med anledning av att hon då i dagarna ver-

kat som offentlig person i femtio år. Hon är nu sjuttiosju år, men arbetar lika oförtröttat i de höga idéers tjänst, som hon vigtt sitt liv för.

Telegrambyråerna och de "stora" tidningarna ha ju som känt ej tid att mycket sysselsätta sig med det verkliga arbetet för framåtskridande och odling. Därför var det i detta fall också den engelska arbetarepressen, som visade sin uppskattning av den verksamma socialistiska pionären från åttio- och nittiototalen genom att bringa henne sin hyllning.

I det engelska kvinnoorganet, The Labour Woman, skildrar dess redaktör, d:r Marion Phillips, detta möte för Annie Besant som en stor upplevelse för de närvarande. En verklig internationell publik och en enastående stämning, varav alla voro gripna, skriver hon.

Hundratals telegram och skrivelser från skilda håll hade anlänt, däribland från premiärministern och ett stort antal av Englands ledande personer, som bragte sin hyllning för hedersgästen.

Talens rad inleddes av vår partivän Margaret Bondfield. Särdeles gripande blev det, skriver d:r Phillips, när den gamle veteranen, dockarbetarnas ledare Ben Tillet, i inspirerande ordalag erinrade om den stora dockarbetarestrejken i början på åttiotalet. Han berättade på sitt åskådliga sätt hur Annie Besant, som denna tid var mycket verksam att organisera, i synnerhet de lägst stående arbetarna, en tidig morgon, i stark köld och dimma, talade vid hamnen till de strejkande arbetarna och, sade han, säkerligen såg hon högst sex arbetare framför sig, så tät var den oigenomträngliga dimman, men sedan konstaterades att minst sex tusen strejkande arbetare voro närvarande, så stor var hennes popularitet bland hamnarbe-

tarna. Han förtäljde hur denna väldiga församling i dimman och kölden stod andlöst tyst och förhäxad av Annie Besants mäktiga personlighet. Det var ju endast få, som sågo henne, men själva stämans tjukskraft och hennes enastående talekonst var tillräckligt att suggerera vilken församling som helst. Men när därtill kom att de förtryckta i henne hade att räkna en kämpe utan fruktan och tadel och med en arbetsförmåga, som ej visste av några gränser, var det naturligt att hon i högsta grad skulle fånga deras intresse.

Vid denna tid lyckades hon också organisera tändsticksarbetarna, mestadels bestående av unga kvinnor, hos den stora firman Bryant & May's. Dessa hade av övriga fackföreningsledare och organisatörer ansetts stå så lågt, att det ej var möjligt göra försök med organisation ens bland desamma. Annie Besant, som just satte in sin kraft på sådana ställen, som de andra ansågo lönlöst, lyckades tack vare sina enastående personliga egenskaper och sitt mod att ernå resultatet.

Som i början omnämndes har Annie Besant de senare årtiondena ägnat det mesta av sin tid åt teosofin, men samtidigt fortfarande med oförminskad andlig vigör och spänstighet satt in sin kraft och begåvning på de mest skilda områden i den mänskliga odlingens tjänst.

Hon har hela sitt liv varit genomträngd av en omutlig rättfärdighetskänsla, som hon velat i gärning omsätta. Därför hennes socialistiska samhällssyn, hennes kamp för den fria tanken, för kvinnans frigörelse, för likhet och verklig demokrati, för arbetareklassens befrielse, för nationell självstyrelse, för fred mellan folken.

För att nå detta har hon ansett, att främst två ting äro nödvändiga förutsättningar.

Det ena är att inskränka befolkningsantalet, därför blev hon en av malthusianismens hänfördaste förkunnare. Det andra och viktigaste är uppfostran, inom vars gränsom-

Carl XII.

Den korta rubriken på söndagens Barnens dags-spel lockade inte precis. Det var snarare minnet av andra fester i blommor och ljus och så därtill det dåliga vädret vid de två tidigare Stadiontillställningarna som gjorde att jag köpte biljett till Stadion till Carl XII:s-festen. Full av förväntningar satt publiken — inemot femtontusen — och bara väntade. Musiken spelade fosterländskt, John Forsell sjöng mycket fosterländskt: Soldatgossen, Mandom, mod och morska män, Härliga land. Stadion var skum, endast övre lampraden var tänd, den nedre sänkte skådeplatsen i förväntningarnas mörker. På stora gräsplanen stodo scouttält och mellan dem några besynnerliga ting, som sedan visade sig vara lägereldar. Då med ens rusade en skara kvinnor fram med facklor i händerna, tändande lägerelden för att sedan blanda sig med krigarna, som kommit in och blivit spridda över hela fältet. Krigarna skulle visst vara ryssar. Kvinnorna sågo mest ut som trasiga zigenerskor. Tavlan skulle se livlig och rörlig ut. Fick man sikte på någon detalj var den grotesk och ful. I närheten av min plats dansade ett par med klumpiga och oregelbundna steg ungefär som ett par berusade skulle dansat. Kanske det också skulle vara så. Ryssarna skulle ju förlusta sig med kvinnor och vin och mitt under ruset skulle Carl XII och hans bussar komma ramlande över dem. Vilket också skedde. Härskri höjdes, skott smällde, granater yrde, ljus- och knalleffekter följde oavbrutet och till sist flydde kvinnorna först, därefter den övriga hären i vild oordning. En del blevo liggan-

råden ju det mesta av vårt liv kan inrymmas. Här har hon nedlagt ett oöverskådligt arbete, i tryckta verk, i skolor, i föredrag och annorledes.

Ännu har hon sin tro på människoslåktets framsteg, genom en förnuftig uppfostran till insikt och godhet, i behåll.

En heroisk kvinna. Ett föredöme för oss alla.

de på valplatsen, de sårade lyftes bort och med "liken" ännu kvarliggande ställde Carl XII upp sina bussar, både fotfolk och ryttare, de senare syntes ej från min plats, höljda av röken, och så förrättades korum. Men nu kommer det rysligaste av allt. De stämde upp den vackra psalmen: "Vår Gud är oss en väldig borg" och sjöngo första versen. Mitt i detta rysliga spektakel hade man djärvt lägga in en psalm. Se'n var det tid för applåder. I Stadions väldiga hall, bland femton tusen åskådare, är det ju tydligt att det skulle bli applåder, men de voro lama och jag är förvissad om att det endast var psalmens förtjänst att det ej blev visslingar. Runt om mig kunde jag överblicka en publik av omkring 500 personer. Bland dessa var det en — säger en — hand som rördes till en applåd. Fyrverkeriet efteråt reparerade spektaklet. Jag kan ej tänka mig att det bland Stadions stora publik var bara jag som reagerade. Mina första tankar voro: Har Barnens dags-chefen engagerat sig i högerns valkampanj? Sedan greps jag av ett stort medlidande med dem som kunna ha hjärta och panna att leka krig så snart efter ett världskrigs blodiga fälor. Visserligen har vårt land inte varit aktivt inblandat, men ändå... Så stor kan ej okunnigheten vara om den blodiga mara, som i fyra långa år höll Europa fjättrad, att en krigisk episod kan förhärligas.

Krigspropagandan bör väl ändå vara bannlyst från dessa stora fester, som vi alla lärt oss att tycka om dels för deras utomordentliga stil, dels för det behjärtansvärda ändamålet. Det hela påminde om 90-talets läroverksfester med tablåer och deklamation ur Fänrik Stål. De små effekterna med ryska smållare och bengaliska tändstickor lönades den tiden med starka applåder — av ungdomliga anförvanter bland publiken och mest för de ungdomliga medverkandes skull. Redan på den tiden reagerade man mot den krigspropaganda dessa skolfester i all sin enkelhet ansågs vara. Och man reagerade med rätta!

Nyfiken på pressen dagen efter Stadionfesten såg jag i Social-Demokraten: "Publiken får se hur det går till att spela in film." I förbifarten tittade jag på Dagens Nyhe-

Arbetarkvinnan.

Att skriva om arbetarkvinnan är ett riskabelt företag. Detta är nämligen ett ämne med så vid ram, att man skulle kunna tumla om med motivet spalt efter spalt i en följetongslång serie — om man nota bene behärskade ämnet. Vilket jag ej vill giva mig ut att göra.

Man skulle kunna skriva om arbetarkvinnan som hustru, den tysta, okända hjältinnan, som i ett livslångt slit i armod och försakelse utför sin livsgärning utan att vare sig begära eller erhålla ett tack för sitt bekymmersamma värv, kvinnan som dag från dag knappar in, räknar och räknar och ransonerar för att de knappa kontanterna skola täcka det nödvändigaste. Det finns tusentals arbetarhustrur, som i denna tröstlösa kamp själva duka under, bli borta och glömmas, kvinnor, som säkerligen framför många andra behövde uppmuntran och utmärkelser. Men som aldrig få något sådant.

Man skulle kunna skriva om arbetarkvinnans långa och sega kamp för en social frigörelse, kvinnan som efter dagens möda vikt vilotimmarna åt ett tråget föreningsarbete och som många mörka stunder varit tröstarinnan vid mannens sida.

ters löpsedlar och fick se där: "Carl XII gör succés." Jag reagerade så starkt också mot dessa välvilliga, för att nu inte säga om det senare oriktiga, referat att jag inte gitte se de extrema högerbladen. Är det hänsyn mot arrangören så bör den vika och det bör sägas ifrån att hur behjärtansvärt än ändamålet är, så få dessa fester ej utnyttjas till sådana spektakel, som Carl XII-festen var. Barnens dags-festerna böra vara, som hittills, en blommornas, ungdomens, ljusets fest. Visst är publiken mest vuxen, men många gå dit med sina barn och varken den barnsliga publiken eller ändamålet har glädje av att råheten demonstreras. Visst är det svårt att få omväxling i programmet, men jag tror ej att publiken begär annat än det som den vant sig vid att få se vid dessa vackra fester med älskliga barn i rytmisk dans. Det är fester, som äro både barnen och syftet värddiga. Få vi be om dem i fortsättningen och slippa den s. k. historiska.

Sigrid Lundin.

Arbetarkvinnan som moder och uppfostrarinna vore värd kanske det längsta kapitlet. Modern med de många barnen, de små medlen och ofta nog en mycket ringa kunskap i uppfostrandets konst, en okunnighet, som ofta faller tillbaka på de fattiga hemmen och som synnerligast förr i tiden så begränsade upplysningen.

Upplysning i uppfostrandets konst var det! Om vi skulle stanna vid detta ämne och begränsa artikeln till att omfatta de unga arbetarkvinnornas förutsättningar i den vägen. Kunskap är ju tidens lösen. Man ropar upphörligt på bildning och bildning. Och detta är ju gott och väl. Bara nu inte den s. k. bildningen blir ett självändamål och mynnar ut i teoretiska spekulationer och opraktiskt, verklighetsfrämmande läseri.

Man betonar ofta det uppväxande släktets betydelse för den ljusa framtid, man talar och drömmer om. Nåväl, låt oss då taga fasta därpå. Staten är hemmet och hemmet är samhället. Skär utav något av de samhällsrevolutionära fraserna och inrikta uppmärksamheten mera på samhällets grundval, hemmet. Där skall man snart finna, att det är mycket övrigt att önska, att det i stor utsträckning existerar ett förhållande, som är mer än sorgligt. Här behövs i många avseenden en revolution, som skulle knaka i de skröpliga, vårdslösa hemmens fogar och band.

Med rätta ha arbetarna byggt upp en befästningsgördel av starka organisationer kring de sociala positioner, som under heta strider vunnts. Dessa framgångar ha betydligt ökade avlöningar och kortare arbetsdag, större politiskt inflytande och framförallt mera självkänsla. Men har hemmet i stort sett därför blivit bättre? Jag vågar uttala mitt tvivel.

Under mina resor har jag haft uppmärksamheten fäst särskilt vid arbetarhemmen och uppfostringsmetoderna för dagen. Intrycken äro på inga sätt ljusa. Huru sorgligt litet tänka inte de flesta mödrarna på, att flickan som växer upp också själv en dag skall bli maka och moder — kanske i ett vanligt arbetarhem med precis samma knappa tillgångar och efterhängande bekymmer. Med risk att stöta mig med

många av denna tidnings ärade läsarinor, måste jag säga, att vår tids arbetarflickor allt för mycket ge sig tidens flackhet och nöjesjakt i våld för att kunna fylla den ansvarsfyllda uppgift, som en dag träffar dem. Allt för många av vår tids arbetarflickor ge sig in på ett löjligt efterapande av de borgerliga seder, som den vakna arbetarklassen ger sig ut att förakta.

Demokratin har gjort alla flickor till fröknar. Det är sant. Titeln förpliktar tydligen mer än önskvärt. Visst är det gott och väl, att arbetarflickan går i silkesstrumpor och pälskappa, att hon kan jazza som en överklassdam och att hon kan gå på biograf och teatrar. Men om hemmet just därigenom lever på växlar och knappt kan köpa den nödvändiga sillen och potatisen kontant, då är fröknevårdigheten allt för dyrbar. Och hur går det sedan, när de dyrbara fröknarna får ett eget — arbetarhem?

Ett arbetarhem! Förlåt mig. Det är visst inte riktigt korrekt av mig att kasta fram den möjligheten. Arbetarhemmets jazzdocka ämnar visst inte bli någon arbetarhustru. Fy då! Hon skall bli självförsörjande. Där ligger knuten. Det är just därför som så många helt enkelt strunta i att förbereda sig till husmödrar. Den gamla hustrun går i hemmet och stökar och sliter. Allt gör hon själv. Det finns döttrar, som äro allt för fina att hjälpa till. Ja, jag har sett den gamla utslitna modern sitta och stoppa strumporna åt sin fina dotter, som själv varken ville eller kunde hjälpa sig själv så mycket. Hon skulle bli lärarinna. Ack ja, Huru många drömmer inte om det? Hon blev det inte. Fick inte låna pengar. Skulle i stället bli sömmerska. Hon som inte kunde stoppa strumporna! Hon blev slutligen hembiträde. Ett mycket dåligt sådant. Hon hade för mycket intresse av toaletter och dansnöjen. Därför blev hon också med barn, reste hem till sina gamla föräldrar och gjorde dem olyckliga, gifte sig slutligen med en skötsam arbetare och blev i tillfälle att ödelägga hans liv och ett hem. Därför att hon ingenting kunde.

Ett undantagsfall, säger någon. Ack, om det ändå vore så väl. Den beskrivna banan är tyvärr allt för vanlig för att kunna bilda ett enstaka undantag.

Skulden för detta bedrövlige tillstånd faller många gånger på arbetarhustrurna själva. De vilja skyd-

(Forts. å sid. 7.)

Dr. Marion Phillips.

Chief Woman Officer, Labour Party.

Dr. Marion Phillips.

Titeln klingar nästan militäriskt. Men att Marion Phillips är "chief womans officer" betyder endast, att hon är ledare för det politiska organisationsarbetet bland Englands arbetarekvinnor.

Hon har sin byrå vid Eccleston Square ej långt från Victoria Station, just i själva högkvarteret: andra våningen, dörr nr 8...

Jag kommer punktligt. Hennes sekreterare har meddelat mig, att dr. Phillips är redo att taga emot mig torsdag kl. 12 middagen.

Det engelska samhället är hierarkiskt. Idealet för varje engelsman, man eller kvinna är att ha en "privatsekreterare". Och som ett praktiskt folk realisera engelsmännen i regel sitt ideal. Varje engelsman har sin privatsekreterare. Vill man träffa en engelsman, så anmäler man sig aldrig direkt hos vederbörande — det vore stötande mot etiketten. Man anmäler sig hos sekreteraren, som gör upp listan över alla mottagningar. Väl mottagen har man att framföra sitt ärende så hastigt som möjligt. Att stanna längre tid än ti eller högst femton minuter är synnerligen opassande. Och nere i hallen till partiexpeditionen vid Eccleston Square står anslaget:

"Vill ni fördriva tiden här så var så god och fördriv er egen!"

Jag fördrev emellertid icke mindre än halvannan timme hos dr. Phillips. Hon hörde att jag kom för Morgonbris räkning och tog emot mig med hela hjärtligheten hos en kollega. "Jag får regelbundet Morgonbris, sade hon. Men jag klarar tyvärr icke riktigt det svenska tungomålet."

Marion Phillips är australiensiska. Hon är född i Melbourne och hon är av judisk börd. Jag har mina misstankar, att hon tillhör en polsk emigrantfamilj. Men jag är inte säker på det. Hon har emellertid synnerligen livliga förbindelser med Polen och är ofta där. Just nu är hon tillbaka från en resa i Polen, full av nya intryck. Och hon börjar genast berätta.

— Finns det någon organisation bland arbetarekvinnorna i Polen?

— Javisst, svarar hon och under det senaste året har arbetet gått särskilt framåt. Men det är ännu endast i sin början.

— Hur lever den polska arbetareklassen?

— Den föder sig bättre än vi. Men ifråga om kläder och bostäder, är det förskräckligt illa ställt. Bostadsförhållandena framförallt äro genomruskiga.

— Värre än i England?

— Vafalls! Dr. Phillips blixtrar till. Det finns icke ett land i Europa där arbetareklassens bostadsstandard är så hög som i England, säger hon.

— Ni har icke varit i de skandinaviska länderna, säger jag.

— Har jag inte, utropar hon. Jag har studerat bostadsförhållandena både i Stockholm och i Kristiania. Jag försäkrar er, att de engelska arbetarna skulle aldrig nöja sig med sådana bostäder som de svenska arbetarna ha. Jag vill inte tala om edra mörkrum! Nästan varje våning i Stockholm har ju åtminstone ett

mörkrum. Det skulle aldrig kunna komma ifråga, att man byggde så i England.

Jag svarade dr. Phillips, att jag icke förstod, vad det var för slags "mörkrum" hon talade om och som skulle vara så allmänt förekommande i Sverige. (Jag låter frågan gå vidare till Morgonbris' läsare och läsarinor.) Jag delade emellertid ingalunda hennes ljusa syn på de engelska bostadsförhållandena. "Jag har sällan sett så ruggiga bostäder som i Londons fattigkvarter."

— Det är sant, sade dr. Phillips. Vi ha ett lumpproletariat, som inte ni ha. Men jag talar om arbetareklassen i dess helhet. Dess bostadsstandard är hög i jämförelse med förhållandena i andra länder. Stagnationen i byggnadsverksamheten under kriget har visserligen framkallat en tillfällig kris. Men den skola vi snart vara ur genom vårt nya bostadsprogram. Och sedan skall varje engelsk arbetare på nytt ha sitt eget hus att hyra och att bo i.

— Och edra gruvdistrikt?

— Det är ett kapitel för sig. Det är ni ifrån! Ty ni ha inga kolgruvor i Sverige... Ni måste emellertid göra klart för er att bostadsförhållandena i Polen äro fullständigt ohyggliga, framförallt beroende därpå att Polen härjats av kriget mer än något annat land. Icke mindre än tre fiendehärlar ha dragit fram över Polen och härjat...

Polen har svårt att komma på fötter, men gör oerhörda ansträngningar. Det har bringat ordning i sin statsekonomi, stabiliserat sin valuta. Men det behöver kredit, det behöver tid på sig att fostra upp en inhemsk industri — — — och så har det sina tre miljoner judar och jag måste säga eder, fastän jag är jude själv, att man kan inte resa till Polen utan att bli antisemit. Större delen av dessa miljoner judar stå fullständigt främmande för den polska nationen, sträva efter att bilda en stat i staten. Man känner i Polen judarnas hat mot de kristna. Judarna utmana den polska befolkningen i dubbel måtto: antingen ge-

nom sin smuts och sin girighet eller också genom sin prålände lyx. Den s. k. krigsgulaschen är merendels judisk och fyller guldkrogarna.

Det polska judeproblemet är verkligen i högsta grad invecklat. Jag anser för min del, att man gjort orätt i att behandla judarna som en "nationell minoritet", såsom skett i Versaillesstraktaten.

— — —
Vi lämna Polen.

"Jag har intrycket att kvinnörelsen inom det engelska arbetarepartiet står under ledning av överklassen", säger jag plötsligt till dr. Phillips.

"Däri tar ni fullständigt miste", svarar hon mig. Kvinnorna inom den engelska överklassen ha icke det ringaste intresse för vår rörelse. Jag överdriver icke om jag säger, att nittiofem procent av våra medlemmar utgöras av arbetarehustrur eller arbetarekvinnor. Och av de nio sekreterare, som äro sysselsatta i organisationsarbetet, äro fem "rena arbetarekvinnor", medan fyra komma från universiteten, men av dessa fyra har en utgått från arbetarehem. Jag skulle vilja tillägga, säger dr. Phillips småleende, att den "överklasskvinna", som är verksam för att organisera de kvinnliga lantarbetarna, är den mest "proletäriska" av oss allesammans.

— Och ni själv, har ni någonsin arbetat med edra händer?

Dr. Phillips smäler:

"Nej, jag kommer direkt från universitetet, säger hon, från School of Economie. Men jag har varit socialist i hela mitt liv. Och jag anslöt mig till arbetarepartiet 1907, strax efter det jag flyttat över från Australien till England."

— — —
Dr. Marion Phillips har en lång rad av förtroendeuppdrag inom och utom arbetarörelsen i England. Man räknar henne till den vänstra flygeln inom partiet.

— Ni måste göra klart för er, säger hon, innan jag går, att kvinnörelsen är det engelska arbetarepartiets levande kraft. Ty den har allt-

Nelly Thüring.

Agda Östlund.

Våra omvalda socialdemokratiska kvinnorepresentanter.

jämt över sig ungdomens friskhet, tro och hänförelse. Partiet är i nuvarande stund i hög grad byggt upp på avlönade funktionärer. Kvinnörelsen har så gott som inga funktionärer. Allt arbete utföres frivilligt och av hängivenhet för uppgiften.

Därmed tillföra kvinnorna vårt parti nya friska krafter.

Audiensen var till ända.

*

På begäran överlämnades det fotografi, som här bifogats. Det är emellertid taget före kriget. Det är dock på pricken likt. Dr. Phillips har burit krigsåren med all heder.

Sven Backlund.

(Forts. fr. sid. 5.)

da sina döttrar från att råka i samma bekymmer som de själva. Rätta sättet vore väl då att utrusta dem bättre. Nej, en planta skall växa i jord och ej i silkesvadd.

Och att denna missriktade uppfostran är bedrövligt allmän, därom finns många bevis. En skolkökslärarinna omtalade, att hon skulle hålla skolköskurs för ett tjugotal arbetarflickor. Det fanns knappt en av dem, som kunde göra eld i spisen eller ännu mindre laga den enklaste maträtt. Alla voro natur-

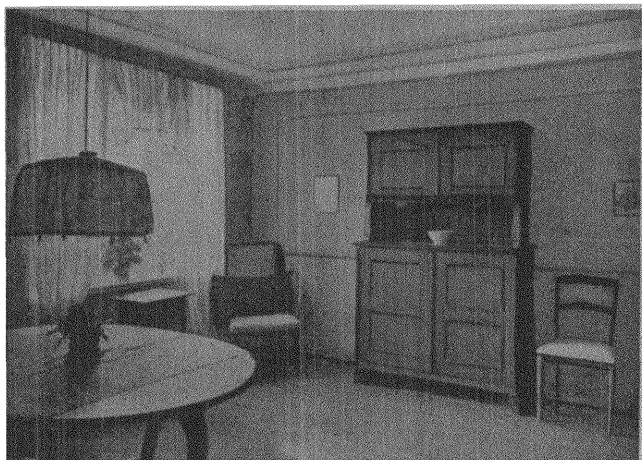
ligtvis i framtiden avsedda till att bli "någonting annat". Precis som om det vore en skam att bli arbetarhustru. I så fall vore det också skamligt att vara arbetare. Det har vår tid i alla fall vuxit ifrån.

Jag har kastat fram det här. Någon tycker säkert att jag är orättvis, någon tycker nog också att jag har rätt.

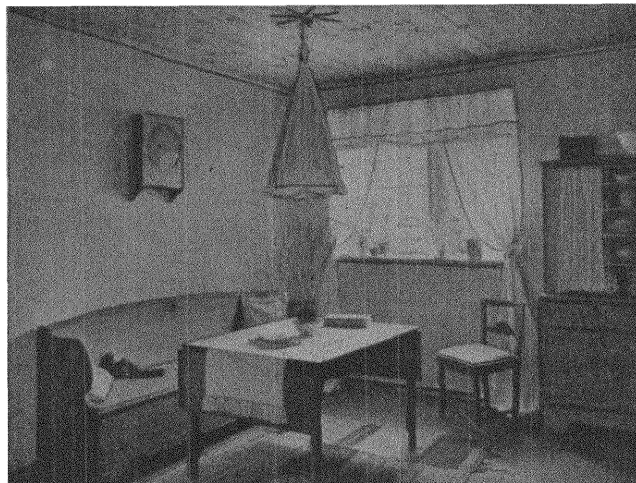
Kontentan av vad jag velat säga är det, att allt inte är som det skall vara. Jag har inte sagt, att missförhållandet är en regel, men symptomen äro ganska genomgående. Kvinnan är så att säga grundplåten i hemmets ekonomi. Det hjälper inte huru högt arbetaren drillar upp sin avlöning, om inkompetens och okunighet sitter i hushållet. Det nya samhället måste byggas på gedigna hem. Det hjälper inga revolutioner och omstörtningar, såvida ej samhällskroppens celler äro friska och sunda. Kvinno- och ungdomsklubbar ha här en stor uppgift att fylla. Där finns vakna, målmedvetna kvinnor, som med entusiasm kunna gripa verket an att höja arbetarhemmets nivå och anseende. Men detta sker bäst därigenom att arbetarklassens unga kvinnor känna ansvar och hängivenhet till sin kommande uppgift. I vår tid finns det medel och möjligheter att förverkliga också ett sådant önskemål — såvida den goda viljan finns.

Albert Viksten.

Trevnad i hemmet.

Vardagsrummet till mindre lägenhet.

Hemtrevlig matvrå i bostadskök.

Nu i dessa flyttningsdagar, då många familjer byta lägenheter och även månget nytt hem bildas, önskar man helt säkert göra sitt bästa att få dessa hem så bra och trivsamma som möjligt. Så långt äro alla ense, men som smaken ifråga om hem- och rumskultur hos det stora flertalet är synnerligen utvecklad är spörsmålet om "hemtrevnad" ej så lätt löst.

Förutsättningen för trevnad i hemmet är icke främst en enbart ekonomisk fråga — i detta sammanhang tänka vi endast på folk med små tillgångar, med huvudsakligast en- och tvårumslägenheter — utan framförallt fordras hos de personer, som skapa hemmet, en känsla för att deras enkla hem dock må få en prägel av deras personlighet, att de skola bilda en ram och en fristad, där de själva känna sig ha ro, dit de längta och varest de trivas.

Vi kunna alltså från början komma överens om att smaken är viktigare än att möjligen ha kanske litet större kapital än ens bekanta och grannar disponibelt vid hemmets ordnande.

Att här giva en norm för vad som är god smak är ju ej möjligt och skulle ju ej heller falla någon in, även om han genom mångårigt studium och väket sinne försökt odla sin syn och uppfattning på dess skiftande områden. Snarare skulle man kunna ange vad som ej är förenligt med god smak.

För att använda ett banalt uttryck, så är, som bekant, smaken så olika. Den skiftar med tider och

miljö. Inom vissa begränsningar finnes dock en del giltiga uppfattningar normerande för god smak-känsla.

Den goda smaken, liksom den goda tonen och allt övrigt positivt befrämjande, måste få tillfälle att utvecklas och växa. Den måste få näring från det vackra och sköna i natur och konst.

En person med växande känsla för god smak lär sig snart att avvisa det konstlade och onaturliga, det granna och ändamålslösa. Hans kärlek växer i stället för det enkla och ändamålsenliga, för det rena och gedigna i former och färger.

En sådan persons smakkänsla blir alltmer medveten och vaken. Han ser t. ex. det fula i väggarnas belastning med en massa s. k. taylor o. d. Han njuter i stället av de lugna, harmoniska väggytorna med få tavlor — i de flesta fall blir det ju att nöja sig med några få, goda reproduktioner av konstverk. Han blir medveten om att väggytans rogivande karaktär även fordrar en tapet, som smälter till rummets övriga inredning, liksom den bör väljas efter rummets läge och form. Han väljer med förkärlek den lugna, varma färgtonen i sina tapeter, då han vet att dessa i flesta fall äro tacksammast att möblera till och få de skilda sakerna att passa samman med.

När känslan för god smak börjar göra sig gällande få ej allehanda "prydnadsföremål" stå och skräpa på byråar och övriga ställen, utan offras för några få saker, som ha

någon betydelse och mening ur nytans eller skönhetens synpunkter.

Har bara en gång längtan vaknat hos hemmens skapare och danare efter något vackrare och ändamålsenligare än det gängse, utvecklas snart känslan för en fördjupad syn på hemmet och dess inredning och förmågan att välja smakfullare och stilrenare blir större.

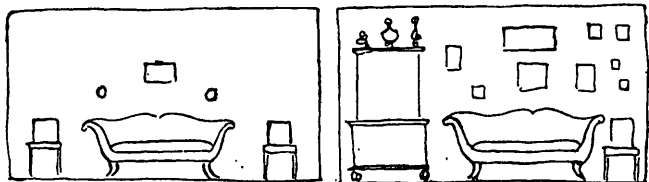
Man får upp ögonen för mycket, som man förut ej hade sinne för. Man ser vilka färger som höra samman och korrespondera, man uppfattar färgernas symfoni. Man får större kärlek för den enkla, rena linjen, man njuter av formens symetri. Man känner att ett rum verkar lättare och mera rogivande när det ej är överbelastat utan lämnar utrymme för de innevarande att fritt röra sig.

Det är företrädesvis med tanke på de unga arbetarekvinnorna, som ämna dana nya hem, som dessa rader skrivits.

I dessa bostadsbristens dagar kan det möjligen förefalla malplacerat att skriva om hemtrevnad och rumskultur för fattigt folk. Men det är ju dock så, att även det enklaste hem kan inrymma trevnad och en viss personlig stil kan uttryckas i även de obetydligaste ting. Vi må endast erinra oss att månget torvtigt hem vi gästade ägt mer av smak än många av de mera burgna, ty, som förut framhållits, det beror ej på ekonomin allt.

Tvenne unga personer, som stå i begrepp att dana ett hem tillsammans, äro i stånd att för en ringa

En lugn och en rörig vägg.

penning med de allra enklaste medel skapa mera trevnad i det blivande hemmet, om de ha en ren smak-känsla och vaken blick för saken, än alla dessa analfabeter på smakens och stilens områden, som ha mycket större ekonomisk förmåga.

Vi måste även tänka på att vi själva skola trivas i vårt hem, således ej inreda det för att andra skola beundra detsamma.

Smålägenheternas folk som dana sina nya hem böra överge den dumma och dyra seden att möblera

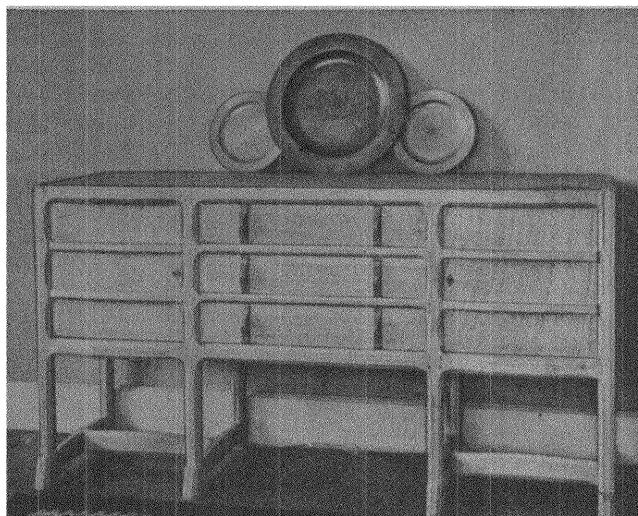
sina en- och två-rumslägenheter efter de större våningarnas förebild, med sängkammare och salsmöbler.

Nu finnes så många goda kombinationsmöjligheter i fråga om ändamålsenliga och vackra möbler och övriga saker, som höra till en rumsinredning, t. ex.

textil, tapeter, keramik, tenn etc., som i pris ställa sig billigare än de gängse fula, dystra ting, som hittills dominerat.

Detta är ju bara några korta antydningar, som vid ett annat tillfälle kunna kompletteras med några konkreta anvisningar i fråga om rumsinredningar.

Här har i första hand endast avsetts att väcka intresse

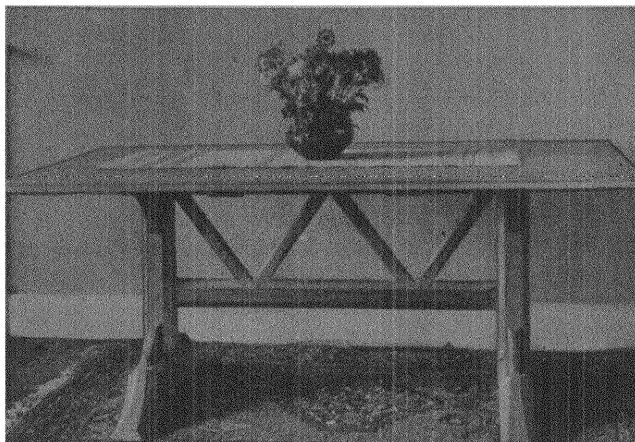

Skänkbord.

för en fråga av djupt ingripande betydelse för vår trevnad.

Alla känna vi att goda hem, om än i knappa ekonomiska omständigheter, där alla dess medlemmar lägga an på att få trevnad och harmoni, är det främsta villkoret för vår fostran till personligheter, med större möjligheter att tillgodogöra oss det vackra och sköna i dess skiftande rikedom på alla områden.

Till belysning av denna uppsats införa vi några bilder av arkitekt Carl Malmsten ur hans artikel i "Hem och Hushåll". (Se närmare härom vår recension i n:r 6 av Morgonbris.) Vidare publicera vi några bilder ur en engelsk tidskrift som prov på enkel och smakfull möbelarkitektur. V.

Matbord.

Sådd och skörd.

Berättelse för "Morgonbris".

Av Elin Pettersson.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

— Tack, rätt så bra. Jag låg till middagen. Sedan kände jag mig bättre.

— Men du fick allt en dålig middag.

— Nej, det var tvärtom det. Fru Persson uppe på vinden kom ner med en portion kalops och potatis.

— Tänk så snällt!

— Javisst. Hon hade väl sett att jag var hemma och förstod att jag var sjuk. Litet har jag sparat åt dig.

— Men du behövde det.

— Du behöver det bättre.

När Olga tvättat och kammat sig, druckit kaffe och läst dagens tidning, sade hon:

— Jag tror jag skall springa över till Karin ett slag. Hennes fästman skulle färga min bruna kjol svart, så den gick i stil med kappan.

— Ja, du stackare, aldrig får du något nytt.

Modern satte nu fram den uppvärmda maten.

— Ät upp det här nu, Olga, sade hon, medan det är varmt och gott. Gröten ställer jag i ugnen tills du kommer tillbaka.

— Tack mor.

— Men var inte för länge. Vi behöva sova om vi skall orka något i morgon.

På det sista svarade inte Olga. Hon åt tyst och gick.

Olga hade verkligen varit till kamraten med den omtalade kjolen — för att tiden skulle gå. Nu gick hon fram och tillbaka vid fabriken bak-sida, i väntan på att klockan skulle slå tio.

Tvärs över gatan gick en man och huttrade och frös. Det var Karl Modig. I tre timmar hade han gått där, oavbrutet. När han fick se Olga gick han in i en port och ställde sig. Rätt vad det var kom verkställare Lund. Kunde det vara möjligt? Hade hon verkligen kärleksmöten med denne man? Det blixtrade till i hans ögon och aldeles utom sig, sprang han fram, tog Olga i armen och sade:

— Vad i herrans namn tänker du på, Olga!

Olga gick ett par steg framåt, lik-som litet generad. Modig följde efter. Lund stod kvar.

— Vad angår det dig? sade hon retligt.

— Men Olga, låt mig få hjälpa er, dig och din mor — — bad han.

— Du, du kan inte hjälpa dig själv en gång! Du lånar ju jämt pengar i veckorna av de andra!

Hon skrattade till, hänfullt och kallt.

— Är jag skyldig dig något, vad? Hårt grep han henne i armen.

— Släpp mig, du gör mig illa!

— Förlåt, Olga, gå inte, hör du, gå inte — —

— Jag gör vad jag vill! Stå inte här och gör dig löjlig!

Så långt hade det alltså gått. Och allt var hans verk, han, som stod där borta, lik en tjuv, ertappad på bar gärning.

— Kvinnotjuv! skrek han och for fram till Lund.

— Vad är å färde? frågade en konstapel, som hela tiden gått på gatan mitt för dem.

— Karlen här antastar mig och denna dam, svarade Lund, och räta-de på sin värda person.

Konstapeln var mannen som snart var insatt i situationen.

— Vet ni ingen levande skam, karl, röt han. Antasta hederliga människor på öppen gata! Ni är ju onykter.

— Vad? Jag? Som inte i hela mitt liv smakat en spritdroppe — — är ni tokig, människa!

En sedel trycktes helt obemärkt i konstapelns hand, vilket än mer sporrade.

— Seså, sade han, stå inte här och bråka — full är ni och därmed punkt och nu går ni med till vakt-kontoret.

— För all del, nog kan jag gå med, svarade Modig helt automatiskt. Vad betydde väl allt nu? Hans ljusaste dröm låg redan i spillror.

— Vi ha en gås oplockad, sade han till Lund, som helt nonchalant tog Olga under armen och försvann.

Om en stund kom konstapeln tillbaka och hans fasta steg slog mot gatans stenläggning i det bleka lykt-skenet. Han såg förnöjd ut. Han talade och svarade sig själv — en helt lustig dialog som endast en liten katt i gathörnet avhörde.

— Femton kronor, inte illa (fem var det ju för varje fångst) men när man som jag sköter sin plats mön-

stergillt så — — det är just så'na som mig samhället behöver som du-ger till att se upp med nattfåglar — det förstås — (nu log han brett så att de få tänder han ännu hade i be-håll fullkomligt blottades) med en del måste man lägga fingrarna emel-lan litet . . .

Håhåjaja — börjar bli kyligt fram på nattkröken — väl att man har sin lilla plunta med sig — han tog upp en flaska med brännvin och tog sig ett par riktiga sväljar.

Morgonen bröt in. Klockan sex släpptes Karl Modig ut från sin första natt i arresten. Vad skulle han nu taga sig till? Till fabriken kunde han inte gå. Han skulle ge-nast bli avskedad. Bäst att försöka få sig något annat arbete. Han gick in på ett arbetarkafé och beställde en kopp kaffe.

Där satt en gammal bekant, all-mänt kallad 'Fyll-Johan'. Karl Modig hade i flera år bott granne med honom.

— Tjänare på dej, surbulle! sade han. Ska väl till jobbet förstår jag?

— Nej, det är inte så väl, svarade Modig. Och så relaterade han afto-nens händelser.

— Jojo. Så 'na ä' dom. Lika allihop. Precis som stöpta i ett mått. Men jag skall ge dig ett gott råd. Ge du tusan i både fabriken och jän-tan! Och följ med mig och få dig ett par supar innanför västen medan du funderar över saken.

— Ja, jag går med, sade Modig. Nu skall jag supa.

Och så gingo de. Bättre sällskap kunde 'Fyll-Johan' aldrig ha fått. Karl Modig drack och betalade för dem båda.

Han höll ord också. Han söp hela dagen i stället för att söka sig arbete och när kvällen kom låg han åter i arresten.

Olga stod som vanligt vid sin ma-skin. Karl Modigs plats var tom. Hon anade, att han fått sluta. Och nu började hon ursäkta sig själv och även Lund. Vad hade väl Modig med henne att skaffa — och med verkmästar'n? Otrevlig var han och grovkornig — hederligheten satt inte utanpå . . . Hon visste att Modig ville henne väl, men det strök hon över.

Det var i alla fall ett visst nöje att vara tillsammans med bildade män-niskor så där som Lund — — han var artig och förekommande, bjöd på ett och annat — och när sönda-gen kom och hon ståtade i ny kappa,

kände hon sig verkligen riktigt lyck-lig. För mor ljög hon. Kappan ha-de hon fått köpa billigt av en bättre dam.

Lögn är tröskeln, så att säga, till brottets boningar.

Olga var totalt förblindad. Det var nu inte endast den pekuniära hjälpen hon eftertraktade — nej, det var värre än så. Olga hade fattat smak för detta omoraliska liv. Vad frågade hon efter att mannen var gift? Att hon indirekt hade kommit en ung, redbar man på fall? Att hon bedrog sin gamla mor? Att hon själv en dag skulle förkastas, som man slänger en utnött disktrasa — vardagligt talat. Allt detta be-kom henne intet, därför, att hon nu inte förstod det.

Vad höll hon på att bli? En män-niska utan värde. Under allt såd-des det eviga hatet — det såddes omkring henne och själv sådde hon det.

Med Karl Modig gick det allt-jämt utför. I hans innersta växte hatet — fruktansvärt, och under ru-sets inflytande, fattade han ett halvt vansinnigt beslut — Lund skulle skaffas ur världen. Och den intet ont anande Lund gick där, så plikt-förgäten som någon, men likväl upp-buren bland stadens ståndspersoner. — Men vad du sår skall du ock skörda.

III Kap.

— Jag förstår dig icke, Rudolf? Du har blivit så distraherad på se-naste tiden. Vad går åt dig egent-ligen?

Irene gick gatan framåt, i sällskap med sin vän, Rudolf Högberg. Hon såg tankfull och spörjande ut, under det hon borrhade ned sitt lilla ansikte allt djupare i den eleganta blårävs-kragen.

— Det var inte mindre än tre frå-gor att besvara, sade Rudolf. Jag börjar väl med den första. Du för-står mig icke? Nej, det är inte all-tid vi människor förstå varandra. Du och jag Irene, komma nog aldrig att göra det.

— Vad menar du?

— Det är bäst att säga dig san-ningen först som sist — jag älskar en annan kvinna.

— Och vem är hon?

— Vad mer? En kvinnan ur all-mogen.

— Så å — kanske rent av en ar-beterska?

(Forts. i nästa n:r.)

Kvinnoproblem och livsideal.

(Forts. fr. n:r 7.)

III.

Alexandra Kollontays bok utgör en slags programskrift angående kvinnans, familjens och kärlekens ställning i den kommunistiska staten. Och som alla politiska program- och agitationsskrifter är den en smula ensidig och generaliserar allt för mycket människorna eller snarast mänsklighetens ena hälft, kvinnorna. Den kan varken i vederhäftighet eller djup jämföras med de båda andra böckerna, som här behandlats. Men den har väckt uppseende över hela Europa och Alexandra Kollontays program har diskuterats livligt även i jcke-kommunistiska kretsar. Är det då något nytt den poplära ryskan kommer med? Frågan kan utan vidare besvaras med nej. Alexandra Kollontays ideal, det obundna, fria och mera "tillfälliga" äktenskapet är lika litet något nytt som Rosa Mayreders socialt bundna, livsvariga trohetsäktenskap. Det har i alla tider existerat vid sidan av det legala äktenskapet; vi ha det bland antikens hetärer och renässansens kurtisaner. Alexandra Kollontay för fram ett gammalt ideal på ny grund, d. v. s. realiserat i ett samhälle, som ekonomiskt omdanats genom kommunismen.

"Den nya kvinnan" är ingen sensationell nyhet, säger Alexandra Kollontay. Man träffar henne i levande livet inom alla samhällslager, och i den moderna litteraturen finnes hon även. Med "den nya kvinnan" menar författarinnan en kvinna med "självständiga fordringar på livet", alltså inte bara en personlighet i sig själv utan därutöver en fri och självständig varelse i samhället, hon som har upphört att vara en reflex av mannen. Den självständiga kvinnan kämpar den tunga kampen för tillvaron; detta är förutsättningen för hennes yttre självständighet. "De självständiga kvinnorna ser man sitta vid arbetsbordet, experimentera på laboratoriet, rota i arkivmaterialet, skynda till sjukhuspraktiken, förbereda ett politiskt tal." Genom en axplockning ur den moderna litteraturen får författarinnan fram ett helt galleri med vackra typer av "den nya kvinnan". De äro allesammans så stiliga, att man häpnar. Livets stenaar och törnen sår dem, men ensam-

ma, oböjliga och säkra gå de sin väg genom livet, njutande kärleken som en episod, medan de stolta avböja allt manligt stöd på livsvägen. Det som är karakteristiskt för denna kvinnotyp är, att självförnekelse, hängivenhet och uppgående i kärleken inte låter sig förena med den mänskliga personligheten. Den är alltså en motpol till Gina Lombrosos kvinnotyp, vilken kan ge uttryck åt sin personlighet riktigt endast genom att uppoffra sig själv i kärlek. Men "den nya kvinnan" är så mycket, mera släkt med den äldre kvinnorörelsens ideal, hon som är människa först och främst, sedan (om så passar) kvinna. "Den nya kvinnan" har framförallt ett "jag", och hon faller lätt för frestelsen att göra detta "jag" till sitt livsmål, med andra ord hon är en smula egoistisk. I motsats till "det förflutnas kvinna" får känslan icke vara förhärskande hos "den nya kvinnan". Arbetet lär henne självdisciplin och behärskning, och hennes yrkesplikter tvinga henne att fjättra den egna känslövrlden inom henne själv. De fordra själva aktning för den egna känslans frihet men medgiva andra detsamma. Och de gå så långt, "att de vilja icke ensambesittning då de älska" utan förstå sig på "kamratskap i kärleken".

Kanske är det därför, att "den nya kvinnan" trots allt ännu är så pass ny, att hon endast är en undantagskvinna, som hon verkar så oigenkännligt främmande i Kollontays skissering. Åtminstone en sak har hon dock gemensamt med Rosa Mayreders nya kvinnotyp, vilken dock först och främst är *kvinna*; båda sträva efter "harmoni mellan lidelse och själarnas närhet, föreningen av kärlek och frihet". Men hos "den nya kvinnan" skall kärleken spela en underordnad roll, ungefär som hos mannen, medan förvärvsarbetet, samhällsplikterna och livsuppgiften är det huvudsakliga innehållet i hennes liv. Den sociala idén, vetenskapen, yrket skall vara för mer för henne än alla hjärtats fröjder och sorger. I det gamla äktenskapets ställe träder för henne lätt upplösta, fria förbindelser, där ingendera av makarna äro beroende av varandra. Samhälleliga institutioner ta hand om kvinnan under den tid hon blir

mor, och inrättningar ta även hand om barnet. Men att få äktenskapet så ordnat går inte för sig annat än i en stat, där egendomsbegreppet är kommunistiskt. Kamratskapsbegreppet skall i det kommunistiska samhället genomsyra allt, även förhållandet mellan man och kvinna, menar Alexandra Kollontay.

Vi överlämna reflexionerna över denna "nya moral" åt Morgonbris' läsarinnor. Den som lagt märke till, att människor överhuvudtaget och inte minst kvinnor äro så pass olika till individualiteten, att det är alldeles otänkbart, att samma miljö och uppfostran skulle kunna göra dem lika, vet också att den "lycka", som passar den ena, passar inte den andra. Äro vi överhuvudtaget nog optimistiska att hoppas något nytt av framtiden, så borde vi hoppas på en kvinnotyp, som vore nog modig att följa sin egen ledstjärna, sitt eget rättfärdighets- och lyckokrav, utan att känna sig länkad varken vid konservativ eller radikal konvensans, borgerliga eller kommunistiska ideal.

Astrid. Forsberg.

Tidens femte häfte har utkommit.

Det bidrag som kanske kan påräkna det allra största allmänna intresset, är ett fullständigt avtryck av hela den amerikanska plan för fred och avrustning, som just nu är föremål för överläggningar mellan ledande statsmän inom Nationernas Förbund.

Om fredsproblemet handlar vidare en artikel av Östen Undén, vari prof. Lundstedts bekanta inlägg i debatten upptages till granskning, och Erik Hedén har några som vanligt mycket personligt färgade minnesord till 10-årsminnet av krigsutbrottet. Utom en artikel om statens lönesystem av Bertil Mogård rymmer häftet dessutom en påminnelse om en tidigare stor jordfråga, skiftesfrågan, av Thorsten Nothin, samt en ganska skarp polemik mellan prof. Sommarin och skriftställaren E. H. Thörnberg med utgångspunkt i den sistnämndes Nationalekonomiens historia, vilken gett upphov till en kritisk artikel av prof. Sommarin.

Från Sverges socialdemokratiska kvinnokongress.

Fackliga frågor.

Under denna rubrik behandlades även frågan om gift kvinnas rätt att tillhöra förbundet då hennes man i något hänseende handlat osolidariskt, med anledning av en motion från Karlskogaklubben.

Följande uttalande frambars av Disa Västberg och vann kongressens bifall:

''Kongressen anser, att då kvinnan genom nya äktenskapslagen blivit befriad från mannens målsmanskap och numera själv får svara för sina handlingar och då hustrun som självständig individ icke begått någon svekfull, illojal handling mot klubben eller arbetareklassen därför att mannen uppträtt osolidariskt, hon rättvisligen icke bör på något sätt straffas för vad mannen begått.

Klubbarna böra givetvis själva undersöka varje enskilt fall, som förekommer, men därvid låta vägleda sig av grundsatsen, att ingen oskyld skall lida för en annans handling och att vi på alla områden eftersträva rättvisa och humanitet.''

Med anledning av en framställning från sjöfarande kvinnor om att kongressen skulle om möjligt lämna dem sitt stöd i den kritiska situation de nu befinna sig i sedan riksdagens behandling av bemanningslagen, höll fru Anna Johansson-Visborg ett kortare anförande.

Tal. ansåg att lagförslagets stipulering angående kvinnors anställning ej borde framkomma så att en hel arbetskår utestänges från ett mångårigt arbete.

I detta uttalande instämde fru Agda Östlund som också lämnade en ingående redogörelse för den första Brantingska regeringens initiativ till skyddslagstiftning åt sjöfolket genom denna bemanningslag, ansåg dock att lagen i sina konsekvenser ej skulle orättfärdigt drabba en kvinnlig arbetskår.

Kongressen gjorde följande uttalande i frågan ''att förbundsstyrelsen åläggas att med intresse följa den kommande utvecklingen i frågorna om bemanningslagens verkningar inom de sjöfarande kvinnornas arbetsområde, samt giva dem stöd i sin strävan att få behålla sitt arbete''.

Huruvida de socialdemokratiska kvinnorna kunna ansluta sig till ett särskilt kvinnoparti

diskuterades även med anledning av en motion i frågan.

Kongressen uttalade att socialdemokratiska kvinnorna helt naturligt i politiskt hänseende endast kunna tillhöra socialdemokratiska partiet och dess kvinnorörelse. Varje socialdemokratisk kvinna äger dock samma rätt, som tillkommer alla medlemmar inom partiet, att få ansluta sig till de humanitära och ideella rörelser, som upptagit specialfrågor att kämpa för, vilka icke stå i strid mot det socialdemokratiska programmet.

Militärfrågan

kom ej upp till diskussion i annan form än som åsyftades i motionerna, vilka inleddes av fru Alma Norsell, som ansåg att kvinnorna inom den socialdemokratiska rörelsen borde samlas kring kravet på en mera humanitär behandling av de värnpliktiga.

Efter en livlig diskussion beslutade kongressen göra följande uttalande: att övriga distriktsstyrelser inom soc.-dem. kvinnorörelsen tillsätta kommittéer, vilka tillsammans med förbundsstyrelsen verka för en humanare behandling av de värnpliktiga. I detta arbete bör förbundet stå i intimt samarbete med partiets riksdagsgrupp.

Morgonbris' redigering och pris.

Fru Signe Vessman tog först till orda beträffande Morgonbris' redigering. Betonade nödvändigheten av att tidningen även i fortsättningen såsom hitintills redigerades i överensstämmelse med den socialdemokratiska kvinnorörelsens utveckling och i förståelse för de frågor, som äro av intresse för partiets framgång. Efter den långa debattens slut, varunder tidningen från alla delar av landet erhölet lovord, beslöt kongressen att understryka ett uttalande från Iggesundsklubben gående ut på att tidningen i större utsträckning än hittills skulle innehålla mera lättlästa ting.

Priset på tidningen uppdrogs åt

förbundsstyrelsen att pröva för en eventuell sänkning.

Den nya förbundsstyrelsen.

Med acklamation återvaldes till förbundets ordförande fru Signe Vessman och till kassör fröken Anna Svensson. Övriga styrelseledamöter blevo fruarna Agda Östlund, Amanda Frösell, fröken Anna Lindhagen, fruarna Anna Johansson-Visborg och Nelly Thüring. Till suppleanter valdes fru Sigrid Lundin, fru Ruth Gustafson och fröken Greta Larsson.

Revisorer blevo fortfarande fruarna Elin Engström och Anna Johansson samt nyvald fru Lilly Johansson; suppleanter fruarna Alma Tengdahl och Alma Herlin.

Till redaktör för Morgonbris fru Signe Vessman och till expeditör fröken Anna Svensson.

Nästa förbundskongress

kommer att enligt stadgarna äga rum i nära samband med ordinarie partikongress.

Till sist föreslog fru O. Nordgren att kongressen skulle besluta om ett ekonomiskt anslag till de lockoutade arbetarna i Perstorp samt sitt varma sympatiuttalande. Förslaget remitterades till förbundsstyrelsen.

Telegrafiska hälsningar sändes till danska undervisningsministern fru Nina Bang och den med engelska regeringen nära allierade miss Margaret Bondfield.

De intensiva förhandlingarna slötos först vid 10-tiden, då de utländska gästerna uttryckte sin tacksamhet för att ha fått närvara vid kongressen. Ordföranden avslutade med några få ord mötet, varifrån man gick tämligen trött av den ihärdiga och långa arbetsdagen men med den starka känslan att arbetet icke varit förgäves utan att kongressen verkligen givit resultat, som skola komma att i icke ringa mån gagna klubbarnas arbete.

Tidens läkarbok, häfte 7 och 8, har nu utkommit.

I häfte 7 avslutar d:r E. Louis Backman sitt intressanta bidrag om de endokrina körtlarna och påbörjar d:r Hjalmar Källmark en utförlig artikel om nervsystemets sjukdomar.

Abonnemang å läkarboken mottages fortfarande i varje bokhandel. Priset pr häfte är 85 öre.

Brunnsviks folkhögskola

börjar sitt nittonde läsår den 13 oktober 1924. Kurserna pågå omkring 26 veckor och avslutas den 30 april 1925.

Skolan har under sin adertonåriga tillvaro bevistats av inemot 1,000 unga män och kvinnor, företrädesvis ur arbetare- och bondeklassen. Den har ett utmärkt läge, ej långt från Ludvika stora järnvägscentrum med goda kommunikationer åt alla håll och i en av Sverges allra vackraste trakter vid sjön Vässman.

Skolan är uppdelad i en första och en andra årskurs.

Inträdesfordringar: 1. Fyllda 18 år (senast under kursens lopp). 2. Genomgången fullständig folkskolekurs eller motsvarande. 3. Frihet från smittosam sjukdom.

Avgifter. Avgifterna äro lika för båda avdelningarna. Kursavgiften, 50 kr., erlägges vid kursens början. Eleverna få mat, husrum och vedbrand till ett pris av 75 kr. för månad. Normalt belöpa sig alltså avgifterna till 500 kr. Undervisningsmateriel — omkring 15 kr. — få eleverna själva bekosta, men vid skolan använda läroböcker (utom i främmande språk) finnas att tillgå utan avgift.

Stipendier. Som skolan är statsunderstödd, erhålla medellösa och mindre bemedlade elever statsbidrag, som utgår med högst 180 kr. åt obemedlade och högst 90 kr. åt mindre bemedlade. Understöd sökes genom skolstyrelsen efter läsårets början och ansökningsformulär tillhandahållas av skolan, sedan anmälan om inträde ingått. — Åt elever från Kopparbergs län lämnas understöd på sammanlagt 200 kr. Obemedlade kvinnliga elever kunna erhålla befrielse från kursavgiften. Dessutom finnes en brunnsvikarnas länsekassa ur vilken kan erhållas ett räntefritt lån upp till 200 kr. Villkoren för lånet och återbetalningsskyldigheten äro mycket humana och torde ej behöva bereda några större svårigheter att fullfölja.

Inträdesansökan skall ske skriftligt, och åtföljas av ålders- och skolbetyg (i avskrift). Då elevantalet måste begränsas med hänsyn till bostadsutrymmet på skolan, är snar anmälan, särskilt till andra årskursen, önskvärd. Ansökan insändes till Föreståndaren för Brunnsviks folkhögskola, Sörvik.

Skolstyrelsen.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

En 60-åring.

Hässleholms soc.-dem. kvinnoklubb medlem fru Johanna Fors firade den 30 augusti 1924 denna högtidsdag. Hon är en av vår klubbs ivrigaste medlemmar. Såväl i styrelse som i övriga kommittéupdrag är hon alltid verksam och pålitlig. I våra diskussioner är det hon, som nästan alltid kommer med de bästa inläggen. Varmt intresserad för nykterhetsaken, är hon där en präktig kämpa. Förutom allt detta är hon först och sist vår kommissionär för tidningen Morgonbris. Det är inte värt att knysta, för tidningen skall du ha, så är hennes ord och trots sina 60 år går det som en dans med tidningspacken under armen tills det blir slutsålt. På högtidsdagen uppvaktades fru Fors av kvinnoklubbstyrelsen, som överlämnade en silvervas med rosor från kvinnoklubben, med den varmaste önskan om glädje och lycka, som hon så ärligt förtjänat.

E. F.

Från Halmstad.

Halmstads soc.-dem. kvinnoklubb har hållit årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 438:50 med ett saldo av kr. 51:39. Vid årsskiftet hade klubben dessutom inestående i bank kr. 184:64. Ansvarsfrihet beviljades.

Klubben beslöt deltaga i 1-majdemonstrationen under arbetarekommunens fana. Av Morgonbris majnummer skall rekvireras 50 ex. extra utöver det vanliga antalet.

Till Brunnsviks folkhögskolas instruktionskurs för kvinnor, som kommer att pågå under tiden 14—21 juni och som är ämnad att bli en vägledning och hjälp för kvinnornas självstudier och i deras arbete inom föreningar och sociala institutioner, beslöt klubben sända en stipendiat och utsågs härtill fru Nanna Samuelsson.

Avgående styrelseledamöter voro fruarna Nanna Samuelsson och Netten Johansson, vilka båda omvaldes med acklamation. Kvarstående äro fruarna Augusta Svensson, Bernh. Sandberg och Martina Clareus. Till suppleanter valdes fröken Olga Lindström och fru Märta Ek. Till revisorer omvaldes fruarna Sigrid Abrahamsson och Gorda Häll med fröken Amanda Johansson som suppleant. Till kommissionär för Morgonbris utsågs fru Sofia Lundh och referent fröken Signe Jacobsson.

Klubben beslöt att teckna en andel i föreningen Folkets park, Halmstad.

Efter en stunds rast för kaffedrickning, upplästes en del av den mångfald motiöner, som inkommit till kvinnoförbundets styrelse till den stundande förbundskon-gressen. Årsmötet var välbesökt och arbetstakten god.

Sigyn.

Från Stockholm.

Kungsholmens soc.-dem. kvinnoklubb höll årssammanträde tisdagen den 1 april å S:t Eriksgatan 10.

Av årsberättelsen framgick att klubben, trots de stora lokala svårigheter som råda på Kungsholmen, ändå har kunnat uträtta en hel del.

Sälunda ha föredrag hållits i sociala, kommunala och litterära ämnen. Hr Knut Tengdahl: "Stockholms kommunalförvaltning." Fru Signe Vessman: "Kommunala förlösningshem." Fru Agda Östlund: "Kvinnoklubbarnas arbetsuppgifter." Hr Per Bergman: "Uppläsning av Viktor Rydbergs dikt "Prometeus och Ahasverus". Pastor Per Gyberg: "Eric Gustaf Geijer."

Diskussioner ha även hållits i bostadsfrågan samt om ålderdomshemmen.

Dessutom ha hållits samkväm och utflykter. Särskilt må nämnas en utflykt till Stockholms stads slakthus vid Enskede, där klubbens medlemmar under ledning av dr Vall fingo bese de olika lokaliteterna.

Till styrelse valdes: fröken Adèle Bengtsberg, fruarna Ulla Zettermark, Ellen Widsjö, Amalia Nordkvist och Jenny Larsson. Suppleanter: fruarna Anna Lundberg och Hilma Andersson. Till revisorer valdes: fruarna Ebba Kjäll och Kerstin Ivarsson. Suppleant: fru Hulda Sollenberg. Till kommissionär för Morgonbris: fröken Signe Gustavsson. Till ombud i A. B. F.: fru Ellen Widsjö. Suppleant: fru Mimmi Edberg.

Till de avgående styrelseledamöterna, fruarna Hildegard Ström och Hilma Stålkran, framfördes ett tack för det arbete de nedlagt i klubben.

Styrelsens förhoppning är att lokalfrågan på Kungsholmen skall lösas i den närmaste framtiden, så att klubben åter kan växa sig stark så att den fylla sin uppgift som en vaken uppost för arbetarekvinnornas intressen.

Från Stigen.

Stigens soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte söndagen den 2 mars. Därvid framgick av styrelseberättelsen att klubben haft 11 ordinarie och 3 extra möten. Samtliga ha varit talrikt besökta. Tre fester ha under året anordnats, vars behållning har använts till olika ändamål. Tvenne samkväm ha även hållits, till vilka platsens arbetarekommun och ungdomsklubb varit inbjudna. Ett offentligt möte har hållits med föredrag av fru Vilma Nilsson från Göteborg över ämnet: "Våra framtida uppgifter. I byggnadsföreningen Folkets hus har klubben köpt 10 st. andelar för ett belopp av 100 kr. Även har en standardfond under året påbörjats, så att den för närvarande uppgår till 40 kr. Klubben har genom ombud varit representerad vid konferensen i Trollhättan. Även är klubben genom ett ombud representerad i kommunalfullmäktige. Klubben har under året anslutit sig till Västgöta-Dals soc.-dem. kvinnodistrikt och har denna anslutning för klubbens verksamhet varit synnerligen värdefull. Till kamratmöte har Uddevalla soc.-dem. kvinnoklubb inbjudits. Även ha vi besökt Uddevallakamraterna, vilket var mycket uppmuntrande. Klubben har rört sig med ett kapital av kr. 529:08. Även har genom klubbens försorg insamlats på listor 300 kr. till kvinnor, som genom sjukdom kommit i ekonomiska trång-

Sandvikens kvinnoklubb.

mål. Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen för det gångna året.

Valda till styrelse blevo: fruarna Amanda Johansson som ordf., Selma Andersson, vice ordf., kassör Hilda Myrén, sekr. fröken Selma Bergström och vice sekr. fru Hilda Sandberg. Revisorer blevo fruarna Ida Kalné och Alma Gadd.

Vi vilja hoppas att klubben skall vinna mera förståelse bland kvinnorna så att tillslutningen blir större och vårt arbete gynnas till allas vårt gemensamma bästa.

Mötet avslöts med kvinnosången "Ja, vi älskar vår förening". En hälsning till alla alla klubbar landet runt.

Emma Nyberg, ref.

Från Skoghall.

Skoghalls soc.-dem. kvinnoklubb hade måndagen den 11 februari sitt årsmöte i Folkets hus.

Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Under året ha hållits 11 ordinarie, 2 extra samt 10 styrelsemöten. Klubben består av 35 medlemmar. Räkenskaper ha under året balanserat på en summa av kr. 1,496: 99.

Klubben har haft en instruktionskurs med fru Alma Norsell som instruktör. Även var distriktskonferensen förlagd till Skoghall samt hölls den 2 april, varvid hölls föredrag av riksdagsman A. Norsell. Av Morgonbris har under året försålts 500 ex. Vid 1 maj-demonstrationen deltog klubben med egen fana samt med försäljning av majblommor. Klubben har en gång under året besökt ålderdomshemmet och bjudit pensionärerna på kaffe.

Diskussionsämnen inom klubben ha bl. a. varit: kooperationen, nykterhetsfrågan samt frågan om fri skolmateriel.

Klubben är representerad i kommunal-fullmäktige, nykterhetsnämnden samt i en skolkommitté med en i varje.

Till distriktskonferensen i Kristinehamn valdes ett ombud. Till mötet voro

samtliga medlemmars män inbjudna. Mötet var alltigenom trevligt med omväxlande sång och musik samt kaffedrickning. 4 nya medl. inskrevos i klubben.

Till styrelse för år 1924 valdes: fruarna Alda Engström, ordf., Maria Ohlsson, sekr., Emma Silling, kassör, Ejvor Vestberg, v. ordförande, samt Hildur Herlin, v. sekr. Till tidsningskommissionär valdes fru Karin Linder.

Sedan "Internationalen" unisont avsjungits avslöts mötet. Klubben sänder sin hälsning landet runt till alla partikamraterna. Sekr.

Från Sandviken.

Sandvikens soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 3 mars, under livlig tillslutning från medlemmarnas sida. Till ordf. och korresp. sekr. omvaldes Anna Åberg, till kassör Augusta Resare och till kommissionär för Morgonbris Anna Andersson.

Av den fördragna årsberättelsen kan nämnas att klubben bedrivit en mycket kraftig studieverksamhet. Inom klubben arbetar en cirkel med korrespondenskurs från Kooperativa förbundet. En del medlemmar ha deltagit i de av Kommunala bildningsutskottet anordnade cirklarna i svenska språket. En utflykt till Västerbergs folkhögskola har anordnats och där fingo deltagarna under rektor och fru Hedlunds ledning bese skolans anläggningar samt även deltaga i pågående kursens föreläsningar och för övrigt känna oss som gäster vid skolan, vilket allt gjorde att vår utflykt blev till både nytta och nöje och efterlämnade ett vackert minne. Klubben har även haft en stipendiat vid nämnda skola under arbetarnas semestervecka.

Bland de frågor som diskuterats äro de viktigaste: Folkskolan som bottenskola, Husligt arbete under lärlingslagen, Moderskapsförsäkringsproblemet, Kommunala barnbördshus m. fl.

Av tidningen Morgonbris har sålts 950 exemplar.

Vi ha nu hunnit till vår 5-årsdag, vilken firades med ett enkelt samkväm för klubbens medlemmar och inbjudna intresserade kvinnor. Stämningen var den bästa och alla medlemmar bidrogo till att vårt samkväm skulle bli så gediget som möjligt. Det avslutades med sång och leve för vårt partis kvinnorörelse.

En hälsning från Sandviksklubben till kamrater landet runt. A. A.

Från Bomhus.

Bomhus soc.-dem. kvinnoklubb höll den 6 febr. sitt årsmöte. Styrelse- och revisorsrapporterna upplästes och godkändes och beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året. Till styrelse omvaldes fruarna Stina Svensson, ordf., Alma Törnkvist, kassör. Nyvalda blevo fruarna Frida Olsson, sekr., Anna Forsling, v. ordf., och Anna Hillborg, vice sekreterare. Till revisorer valdes fruarna Elin Lindblad, Stina Sjögren och Anna Andersson. Till kommissionär Elin Lindblad.

Klubben tillhör sedan den 1 jan. 1923 Gävle arbetarekommun och Gävleborgs läns kvinnodistrikt.

Klubben har under det gångna året hållit 12 ordinarie möten och 12 arbetsmöten, 2 extra och 1 instruktionsmöte, hållet av fru Anna Åberg, Sandviken. Två föredrag, det ena i samband med klubbens julfest, vilken glädjande nog var talrikt besökt. Det andra var, som alla föredrag på platsen, fätaligt besökt, ty Bomhus är ett hårdarbetat samhälle i allt vad föreningsverksamhet heter. Klubben har även haft två försäljningar av arbeten, tillverkade på klubbens arbetsmöten. Dessa försäljningar ha lämnat ett mycket gott resultat och av behållningen har anslagits 25 kr. till lockoutade arbetare i Karskär, 75 kr. till två sjuka medl., 50 kr. till andelar i Folkets hus, och 10 kr. till kvinnodistriktet. Behållningen var vid årets slut kr. 172: 45. Av Morgonbris ha försålts 365 exemplar. Klubben räknade vid årets slut 28 godkända medlemmar. Med kamrathälsning. Stina Svensson, ordf.

Från Hässleholm.

Soc.-dem. kvinnoklubben höll onsdagen den 13 februari sitt 5:te årsmöte. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Ansvarsfrihet beviljades. Av årsberättelsen framgick, att under året ha hållits flera agitationsmöten. Ur kassan har anslag beviljats till Hässleholms förbudsvänners samarbetskommitté 10 kr., till sagostundsverksamheten 15 kr. och till arbetslösa som julgåva 50 kr. Dessutom har frivillig insamling företagits till franska och tyska partikamrater.

Till styrelse för 1924 valdes: fru Anna Werner, ordf., fru Bengta Sjöo, vice ordf., fru Hanna Neuman, sekreterare, fru Johanna Fors, vice sekreterare, och fru Sigrid Pettersson, kassör. Till revisorer valdes fru Edla Lindström och fru Ellen Nilsson. Ombud valdes till 7 olika föreningar på platsen. Till att representera klubben vid distriktskonferensen i Malmö annandag påsk valdes fru Anna Werner och fru Ellen Nilsson. Till kommissionär för tidningen Morgonbris valdes vid årets början fru Johanna Fors och är hon energisk och duktig sådan. Vidare beslöts anslå 35 kr. till ett par personer som drabbats av sjukdom samt 10 kr. till Arbetarnes Bildningsförbund. Mötetiden ändrades till första onsdagen varje månad. Sammanhållningen har under året varit mycket god och vilja vi hoppas att arbetet ej varit förgäves utan klubben framdeles vinner livligare anslutning bland kvinnorna. Hälsningar sändas till partikamrater från Hässleholmsklubben genom F. F.

Från Svalöv.

Svalövs soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 20 februari.

Ur årsberättelsen må nämnas, att klub-

K. F:s MARGARIN

— I ALLA KONSUMTIONSFÖRENINGAR —

ben under året hållit 10 ordinarie möten, ett instruktionsmöte med fru Maja Björkman-Broberg från Malmö som instruktör och ett agitationsmöte med Hulda Flood som talare över ämnet: "Framgång förpliktar". Arbetarekommunens ordf. har hållit föredrag över barnavårds- och fattigvårdsdragarna. Flera andra viktiga frågor ha varit på dagordningen.

Klubben är representerad i kommunalfullmäktige och med suppleant i fattigvårdsstyrelsen. Klubben har deltagit med ett ombud vid konferensen i Malmö och med ett vid instruktionsmötet därstädes. Morgonbris har försålts i 352 ex.

Styrelsen för 1924: fru Emma Nygren, ordf. och korresp., adress Kelstorp, Amanda Hansson, v. ordf., Selma Johansson, sekr., Olga Adler, v. sekr., och Maria Hansson, kassör och kommissionär.

Med kamratlig hälsning landet runt.

Ref.

Från Eslöv.

Soc.-dem. kvinnoklubben i Eslöv höll den 22 sisl. april sin tredje årsfest, till vilken medlemmarna medtagit vänner och bekanta. Festen blev särdeles lyckad. Efter ett par musiknummer av Eslövs musikkår höll klubbens ordförande, fru Maria Andersson, ett intressant anförande, däri hon genomgick klubbens historia, medgångar såväl som motgångar. Hon framhöll särskilt den nytta klubben under den gångna tiden gjort därigenom att den skolat medlemmarna till energiska och målmedvetna socialdemokrater sådana, som nu kunna både upptaga och deltaga i en diskussion. Därefter förekom sång, deklamation, kaffedrickning och till sist en svängom en timmes tid. Så var den trevliga årsfesten slut.

För att om möjligt förstärka sin kassa hade klubben den 18 juli anordnat aftontur till Folkets park, vilken slog synnerligen väl ut och alltså tillförde klubbens kassa en välbehörlig förstärkning. Det goda resultatet får tillskrivas den uppoffring och det arbete klubbens medlemmar nedlade för att spara utgifterna. De hade nämligen själva uppgjort och utförde trenne trevliga tablåer, de två första föreställande en gammaldags bondstuga i "vardagsid" och i "helgdagsfrid". Den tredje tablån föreställde "det nya riket".

Styrelsen består av fru Maria Andersson, ordf., fröken Ida Jönsson, v. ordf., fru Hilda Henriksson, kassör, fru Anna Olin, sekr., och fru Elna Björklund, v. sekr.

En hälsning till alla kvinnoklubbar landet runt. Sekr.

Från Krylbo.

Krylbo soc.-dem. kvinnoklubb, som bildades i nov. månad 1923, har under den tid som gått energiskt arbetat på att skaffa de ekonomiska förutsättningarna för fyllande av sin uppgift.

Under dec. månad bildades en syförening, i vars arbete så gott som samtliga medlemmar deltagit.

Lördagen den 5 april var anordnad syföreningsauktion, samtidigt som utlottning företogs av vinster i ett av föreningen anordnat lotteri. Auktionen hade samlat en rätt talrik publik, varav en del kanske infunnit sig av nyfikenhet för att se vad de soc.-dem. arbetarekvinnorna kunde prestera. Köplusten var inte så överdådlig, men då alla varor förfärdigats av medlemmarna själva, blev behållningen rätt god. Vinsten å lotteriet skall användas till studieändamål.

Å möte i april beslutades att anslå 30 kr. till stipendium åt en medlem för deltagande i kvinnokursen i Brunnsvik den 14—21 juni i år. Stipendiet erhöles av fru Ester Nysäll.

Till ombud vid kvinnoförbundets kongress har valts fru Anna Skoglund.

Klubben räknar för närvarande omkring 30 medlemmar, vilket kan anses storartat, ty marken är hårdarbetad. Både inom och utom arbetarekommunen finns kvinnor, som anse att kvinnoklubbarna äro en överflödsvara. Så är emellertid icke fallet. Kvinnornas speciella intressen tillvaratagas nog bäst genom egna sammanslutningar vid sidan om männens. Därför, arbetarekvinnor! Ryck upp er och lär er inse var eder plats är. Gå in i den soc.-dem. kvinnoföreningen, ty därmed bidrager ni till förverkligandet av socialdemokratins länge hägrande mål: Frihet, jämlikhet och broderskap.

Sekr.

Från Hälsingborg.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb firade sin 24-årsfest den 9 april. Till festen hade inbjudits klubbarna från gruvdistriktet och hörsammades även inbjudan.

Festen öppnades av klubbens ordf. i ett kort hälsningsanförande, vari hon särskilt uttryckte den glädje det var att se alla dessa klubbkamrater som gäster. Högtidstalet hölls av en ung i Hälsingborg uppskattad journalist, hr Allan Seide, som i ett klart och intressant anförande framlade kvinnornas internationella uppgifter i framtiden och behovet av arbetarekvinnornas förstälse för de socialistiska idéerna. Hänvisade även till höstens riksdagsman-
naval där kvinnorna som äro en stor väljarekär ha ett arbetsfält framför sig som icke får svikas. Talaren belönades med kraftiga applåder.

Ordf. tackade föredragshållaren med några varma ord samt erinrade om att klubben hade haft och har stora svårigh-

ter att kämpa mot, på grund av arbetarekvinnornas oförstående, och uttalade ett särskilt tack till de medlemmar som hållit fast vid klubben sedan den bildades. Uppläste en i versifierad form skriven översikt av de gångna åren.

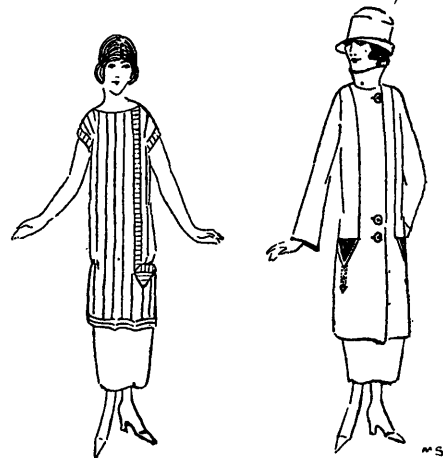
Härefter blev det kaffe, som bjöds såväl gäster som klubbmedlemmar. Aftonen utfylldes med musik, sång och deklamation och till sist blev det tack från gästerna till klubben för en trevlig och lärorik kväll och från klubbens ordf. framfördes ett tack till alla som kommit till festen samt utbringades ett fyrfaldigt leve för alla klubbarnas framtida arbete. Så foro var och en till sin ort, alla belättna.

Ida R—qvist.

Litet småprat om kläder.

Från en av Morgonbris läsare, som absolut tycker att också arbetarekvinnorna skola intressera sig litet för kläder och modets växlingar, ha vi fått mottaga denna artikel. Då den troligen ej förleder någon till kostbara utsvävningar på området tycker sig red. med gott samvete kunna införa densamma.

Hösten kommer sakta men obevekligt smygande över oss och med den bekymret: "Vad skall jag sätta på mig?"

Modet ger oss så stor plats för den individuella smaken att man liksom tycker att ansvaret blir större. Man vill ju ge sin stofthydda en någorlunda värdig inramning och vi ha gudskelov nästan kommit ifrån att först se efter huru "alla

Atelier Thüring

Hornsgatan 26
STOCKHOLM
Telef. Söder, 318 80

rekommenderas vid behov av
fotografiskt arbete.

ÄVEN KVINNliga ELEVER

mottagas vid

BRUNNSVIKS FOLKHÖGSKOLA

Vinterkursen 13 okt.—30 april.

Statsstipendier och räntefria studielån
åt obemedlade elever.

**Obemedlade kvinnliga elever
kunna erhålla befrielse från
kursavgift.**

Prospekt sändes kostnadsfritt efter rekvisition till föreståndaren för Brunnsviks folkhögskola, SÖRVIK.

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra
inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsida 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

dom andra" äro klädda för att sedan klä sig ungefär likadant.

Bland dem som gjort färg, snitt och materiel så gott som till en vetenskap råder i dessa dagar stor brådska. Nya charmanta tyger, "Satin prober, Satin fleur" m. fl. med sina vackra glänsande ytor, blandas djärvt eller diskret med ylle eller skiftande silvertyg allt efter växlande eftergifter för det praktiska.

Den långa slanka linjen är fortfarande omhuldad och älskad, men medgiver mer "naturlighet" än förr. Den långa skräddarsydda kappan och den korta, snäva kjolen drar åter på segertåg genom modevärlden. I år åtföljes den av den långa crepe de chine-blusen, lika lång som kappan om man vill vara riktigt chic.

Och för all del inga rynkor! Veck äro dock tillåtna, ja, ännu mer, nästan nödvändiga.

Små, små stråverk äro nu också alldeles förtjusande på en blus i crepe de chine eller georgette.

Alla dessa vackra saker ha vi kvinnor alltid en viss skyldighet att intressera oss för och alldeles särskilt just nu i denna höst med sitt oerhört rika urval av stoffer.

Så må det vara oss förlåtet att vi visa litet svaghet och lägga ned en liten del av vår själ i valet av färger och modeller.

Är man därtill nog lycklig att förstå så mycket av sömnadskonsten att man kan sy sina kläder själv, blir nöjet dubbelt.

Men huru många av oss, som icke ha sömnaden till yrke, ha tid eller djärvhet nog till sådana experiment.

Kvinnornas koop. syateljé, Drottninggatan 88, I, kan i dessa kvistiga fall vara till god hjälp. Detta företag, som strävar

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

efter att bli ett verkligt kvinnornas eget företag, förtjänar all uppmuntran.

Ateljens duktiga förestånderska, fröken Niklasson, tyckes också ha fattat sin uppgift på rätt sätt. Man känner att i dessa lugna händer förvandlas ens yttre människa och blir behaglig både i färg och stil.

Nämner man så, att priserna äro moderata, arbetet ligger på hög nivå och levereras på avtalad tid, har man givit uttryck för företagets strävan.

Man har endast att säga "lycka till" och den saken måste vi kvinnor hjälpa till med.

Alltså: Välkommen till kvinnornas koop. ateljé denna säsong och de följande.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltjö-Duvnäs.

Sthlns Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 10 n. b.

Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m., i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Jenny Larsson, Stormgatan, Höganäs.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 7,8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. och korresp. sek. fru Anna Svensson, Tranegatan 10, Landskrona.

Styrelsen.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7, 9 i Folkets Hus' B-sal.

Styrelsen.

Skivars soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1,30 e. m. i Folkets Hus, Skivarp. Nya medlemmar vinna inträde.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.